

रॉड T/बन-२०१[१०००-५-२०१३]-१

शासन निर्णय:-

गट "क" व गट "ड" संवर्गातील कर्मचाऱ्यांच्या सेवाविषयक बाबींसंदर्भात मार्गदर्शक तत्वे आता पुढील प्रमाणे राहतील.

१. नियुक्ती प्राधिकारी:

जलसंपदा विभागाच्या नियंत्रणाखालील मंडळाचे अधीक्षक अभियंता यांना महाराष्ट्र नागरी सेवा (सेवेच्या सर्वसाधारण शर्ती) नियम १९८१ मधील नियम ९ (२२) परिशिष्ट - दोन अन्वये "विभाग प्रमुख" म्हणून घोषित करण्यात आले आहे. त्यानुसार मंडळ अधीक्षक अभियंता हे गट "क" व गट "ड" चे "नियुक्ती प्राधिकारी" आहेत. परिमंडळ स्तरावरील अधीक्षक अभियंता हे केवळ "सनियंत्रण अधिकारी" असल्याने ते मंडळाच्या नियंत्रणाखालील कर्मचाऱ्यांचे नियुक्ती प्राधिकारी होऊ शकत नाहीत. मात्र, ज्या मंडळाकडे परिमंडळाचे कामकाज सोपविण्यात आलेले आहे, त्या परिमंडळामधील गट "क" व गट "ड" च्या कर्मचाऱ्यांचे नियुक्ती प्राधिकारी हे त्या परिमंडळाचे अधीक्षक अभियंता राहतील.

२. निवड समितीची कार्यक्षमता:

जलसंपदा विभागातील गट "क" संवर्गातील रिक्त पदे भरण्याबाबत मुख्य अभियंता यांच्या अध्यक्षतेखाली शासन निर्णय, दिनांक २४ मार्च, २००८ अन्वये प्रादेशिक निवड समित्या गठीत केल्या आहेत. तसेच, गट "ड" संवर्गातील रिक्त पदे भरण्यासाठी शासन परिपत्रक, दिनांक १५ फेब्रुवारी, २००८ व दिनांक ४ मार्च, २००८ अन्वये नियंत्रक अधीक्षक अभियंता यांची नियुक्ती करण्यात आली आहे. शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, दिनांक १९ ऑक्टोबर, २००७ व दिनांक २७ जून, २००८ मध्ये नमूद केलेल्या मार्गदर्शक सूचनांप्रमाणे सर्व प्रादेशिक निवड समित्या व नियंत्रक अधीक्षक अभियंता यांनी शासनाकडून वेळोवेळी प्राप्त होणाऱ्या सूचनांनुसार अनुक्रमे गट "क" व गट "ड" संवर्गातील रिक्त असणारी पदे तातडीने भरण्याची कार्यवाही करणे आवश्यक आहे. त्यासाठी सर्वप्रथम मंडळ कार्यालयांनी गट "क" व गट "ड" संवर्गातील सरळसेवेची व पदोन्नतीची पदे निश्चित करून घ्यावीत. सदर कार्यवाही करताना सरळसेवेने रिक्त पदे भरावयाच्या संवर्गाची बिंदूनामावली अद्ययावत करावी. तसेच, सहाय्यक आयुक्त (मावक) यांच्याकडून ती प्रमाणित करून, याबाबतची मागणीपत्रे संबंधित परिमंडळ कार्यालयास पाठविण्यात यावीत. परिमंडळ कार्यालयाने आपल्या अधिनस्त मंडळ कार्यालयांकडून रिक्त पदे भरण्याबाबत प्राप्त झालेल्या मागणीपत्रांमध्ये नमूद केलेल्या संवर्गाची बिंदू नामावली संबंधित मंडळाने अद्ययावत करून ती सहाय्यक आयुक्त (मावक) यांच्याकडून प्रमाणित करून घेतल्याची खात्री करावी व तदनंतर प्राप्त मागणीपत्रे संकलित करून शासनमान्यतेअंती प्रस्तुत पदे भरण्याची कार्यवाही करावी.

शासन परिपत्रक, जलसंपदा विभाग, दिनांक १० मे, २००६ अन्वये जी प्रादेशिक स्तरावरील निवड समितीची फेररचना करण्यात आलेली आहे त्या समितीमार्फत केवळ अराजपत्रित गट "ब" कनिष्ठ अभियंता (यांत्रिकी/ विद्युत) या संवर्गातील पदे भरण्याबाबतची कार्यवाही करावयाची आहे.

गट "ड" संवर्गातील रिक्त पदे भरण्यासाठी शासन परिपत्रक, दिनांक २३ नोव्हेंबर, २००७ मधील तरतूदीनुसार गठीत करण्यात आलेली समिती यापुढेही कार्यरत राहिल.

३. बिंदू नामावली ठेवणे:

गट "क" व गट "ड" मधील संवर्गानिहाय पदे भरण्याची कार्यवाही करण्यासाठी नियुक्ती प्राधिकारी हे संबंधित मंडळ अधीक्षक अभियंता हे सक्षम प्राधिकारी आहेत. गट "क" संवर्गातील सरळसेवेची पदे परिमंडळ स्तरावरील मुख्य अभियंता यांचे स्तरावर गठीत करण्यात आलेल्या समितीमार्फत भरावयाची आहेत. त्यासाठी मंडळ कार्यालयाने सरळसेवा व पदोन्नती संदर्भात अनुशेष/ रिक्त पदांची माहिती परिमंडळ कार्यालयास उपलब्ध करून द्यावी. मागासवर्गीयांचा अनुशेष काढताना सामाजिक आरक्षण हे सबरवाल प्रकरणी सर्वोच्च न्यायालयाने दिलेल्या निर्देशांनुसार व सामान्य प्रशासन विभागाच्या दिनांक १८ ऑक्टोबर, १९९७ च्या शासन

निर्णयाप्रमाणे रिक्त पदांना न लावता संवर्ग संख्येस लावण्यात यावे. त्याच प्रमाणे शासन सेवेत येताना किंवा दरम्यानच्या काळात पदोन्नतीसाठी एखाद्या आरक्षित जात प्रवर्गाचा फायदा घेतला असल्यास व ज्येष्ठतेत कोणत्याही क्रमांकावर असले तरी संबंधित उमेदवार त्या जात प्रवर्गातील बिंदूवर दाखविणे अभिप्रेत आहे. तसेच एखाद्या विशिष्ट जात प्रवर्गास आरक्षण जेव्हापासून लागू झाले त्यानंतर रिक्त पदांवर ते प्रमाण दाखवून जागा भरणे आवश्यक आहे. या सर्व बाबींचा विचार करून प्रत्येक प्रवर्गातील कर्मचार्यांची अचूक संख्या निश्चित करणे आवश्यक राहिल. अशी संख्या बिनचूक नसल्यास न्यायालयीन प्रकरणांना निष्कारण वाव मिळतो. सदर कार्यवाही विहित कालावधीत करावयाची आहे. मंडळाने काढून दिलेल्या अनुशेष/ रिक्त पदांनुसार संवर्गनिहाय पदे भरण्याबाबतची कार्यवाही संबंधित प्रादेशिक निवड समितीने शासनमान्यतेने त्वरीत करावी. गट "क" व गट "ड" संवर्गाचे नियुक्ती प्राधिकारी मंडळाचे अधीक्षक अभियंता असल्याने त्यांचे नियंत्रणाखालील सर्व कर्मचार्यांची बिंदू नामावली (रोस्टर) ही संबंधित मंडळानेच ठेवावयाची आहे. सदर बिंदू नामावली विभागीय स्तरावरील मागास वर्गीय कक्षाकडून प्रमाणित करून घेण्याची जबाबदारी संबंधित मंडळाचे अधीक्षक अभियंता यांची राहिल.

गट "क" मधील कर्मचार्यांच्या ज्येष्ठतासूची व पदोन्नती संदर्भातील सर्व माहिती परिमंडळ स्तरावर ठेवण्यात येते. कारण जर एका मंडळामध्ये एखाद्या संवर्गातील जास्त पदे रिक्त झाली, तर त्या मंडळामधील संबंधित संवर्गातील जास्त कर्मचार्यांची पदे पदोन्नतीने भरण्यात येतात, परंतु, दुसऱ्या मंडळामध्ये त्याच संवर्गातील रिक्त पदांचे प्रमाण कमी असेल तर तेथील पदे पदोन्नतीने भरावयाचे प्रमाण कमी असते. म्हणजेच एखाद्या मंडळामध्ये सेवाज्येष्ठ कर्मचारी असून देखील तेथील कर्मचार्यांची पदोन्नती होत नसे. या करिता गट "क" मधील कर्मचार्यांची सेवाज्येष्ठता व पदोन्नतीची कार्यवाही ही परिमंडळ स्तरावरून करण्यात यावी. परिमंडळ स्तरावरील पदोन्नतीची कार्यवाही शासनाने दिनांक १० सप्टेंबर, २००७ च्या पत्रान्वये गठीत केलेल्या विभागीय पदोन्नती समितीमार्फत करावयाची आहे. पदोन्नतीच्या कोट्यातील रिक्त पदे भरण्याकरीता बिंदू नामावली परिमंडळ स्तरावर त्याचप्रमाणे मंडळ स्तरावर देखील ठेवावयाची आहे. जेणे करून कोणत्याही संवर्गातील आरक्षित पदे (कोटा) खंडित होणार नाहीत. तसेच ज्या संवर्गामध्ये मंजूर पदापेक्षा जास्त पदे भरण्यात आलेली आहेत म्हणजेच आरक्षित पदांबाबतचा अनुशेष खंडित झालेला आहे, अशा कर्मचार्यांच्या बाबतीत ज्येष्ठतेनुसार कनिष्ठ कर्मचार्यांच्या सेवा अभावित सेवा म्हणून गणण्यात याव्यात. एकंदरीत सरळसेवेची बिंदू नामावली ही पूर्णतः मंडळ कार्यालयाने तर पदोन्नतीच्या संदर्भातील बिंदू नामावली परिमंडळ कार्यालयाने ठेवावयाची आहे.

४. पदोन्नतीची कार्यवाही:

गट "क" मधील कर्मचार्यांच्या सेवा ज्येष्ठता व पदोन्नती संदर्भातील कार्यवाही करण्याकरीता शासनाने दिनांक २६ एप्रिल, १९६० व दिनांक २९ ऑक्टोबर, १९६३ अन्वये परिमंडळ कार्यालयांस अधिकार प्रदान केले आहेत. त्यानुसार शासनाने वेळोवेळी निश्चित करून दिलेल्या धोरणानुसार परिमंडळ स्तरावर गठीत करण्यात आलेल्या विभागीय पदोन्नती समितीकडे ज्या मंडळ कार्यालयातील पदोन्नतीच्या कोट्यातील पदे रिक्त आहेत. त्या मंडळ कार्यालयांनी परिमंडळ समितीकडे मागणी करावी. परिमंडळाच्या अधिनस्त असणाऱ्या सर्व मंडळांची मागणीपत्रे व बिंदूनामावलीचा एकत्रित विचार करून परिमंडळाने संबंधित संवर्गातील ज्येष्ठतासूची व सेवाप्रवेश नियमानुसार परिमंडळ समितीने परिमंडळ कार्यक्षेत्र गृहीत धरून कर्मचार्यांची पात्र/ अपात्रता तपासावी. त्यानुसार तयार केलेल्या निवड सूचीच्या आधारे व मंडळ कार्यालयाकडून प्राप्त रिक्त पदांच्या मागणीपत्रांचा विचार करून संबंधित मंडळ कार्यालयांकडे पात्र कर्मचार्यांची शिफारस करावी. शिफारस करतेवेळी जो कर्मचारी ज्या मंडळ कार्यालयात कार्यरत आहे, त्या मंडळ कार्यालयामध्ये पदोन्नतीकरीता रिक्त पद नसेल, अशावेळी अन्य मंडळ कार्यालयाकडे सदर कर्मचार्याची शिफारस करताना परिमंडळाने संबंधित कर्मचार्याची जात वैधता प्रमाणपत्र, विभागीय चौकशीबाबतची सद्यस्थिती व संबंधित कर्मचार्याबाबत काही न्यायालयीन प्रकरणे असल्यास त्याबाबतची माहिती त्याच्या मूळ सेवापुस्तकासह उपलब्ध करून देण्याच्या सूचना कर्मचारी कार्यरत असलेल्या मंडळास द्याव्यात. त्यानंतर अन्य मंडळ

कार्यालयाकडे ज्या कर्मचाऱ्याची शिफारस करण्यात आली आहे, अशा कर्मचाऱ्याच्या पदोन्नतीचे सविस्तर आदेश नियुक्ती प्राधिकारी म्हणून सर्व आवश्यक बाबींची पूर्तता करून संबंधित मंडळ कार्यालयाच्या अधीक्षक अभियंता यांनी काढावेत. त्यामुळे पदोन्नतीच्या कोट्यातील कर्मचाऱ्यांचे नियुक्ती प्राधिकारी देखील त्या संबंधित मंडळ कार्यालयाचे अधीक्षक अभियंता हे सक्षम प्राधिकारी म्हणून राहतील.

५. शिस्तभंग विषयक कारवाई :

गट "क" व गट "ड" मधील कर्मचाऱ्यांचे सरळसेवा व पदोन्नतीबाबतचे नियुक्ती प्राधिकारी मंडळ स्तरावरील अधीक्षक अभियंता असल्याचे स्पष्ट करण्यात आले आहे. त्यानुसार शिस्तभंगविषयक कारवाई करण्यासाठी देखील संबंधित मंडळ कार्यालयाचे अधीक्षक अभियंता हेच सक्षम प्राधिकारी आहेत. या संदर्भात असेही स्पष्ट करण्यात येत आहे की, पदोन्नतीच्या कोट्यातील कर्मचाऱ्यांची जरी निवड परिमंडळ कार्यालयाने केली असली तरी ज्या मंडळ कार्यालयामध्ये संबंधित कर्मचारी कार्यरत आहे त्या मंडळ कार्यालयाचे अधीक्षक अभियंता त्याचेविरुद्ध महाराष्ट्र नागरी सेवा (शिस्त व अपील) नियम, १९७९ व विभागीय चौकशी नियम पुस्तिका १९९१ च्या चौथ्या आवृत्तीमधील तरतुदीनुसार योग्य ती शिस्तभंगविषयक कारवाई करण्यास सक्षम राहतील.

६. महामंडळाच्या कक्षेतील कर्मचाऱ्यांबाबत :

शासन परिपत्रक जलसंपदा विभाग दिनांक २६ जून, १९९८ अन्वये महामंडळाच्या कक्षेतील कर्मचाऱ्यांच्या सेवाविषयक बाबींसंदर्भात करावयाची कार्यवाही स्पष्ट करण्यात आलेली आहे. त्यानुसार महामंडळाने महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग/ दुय्यम सेवा निवड मंडळे यांच्या कक्षेतील पदे वगळता, अन्य उमेदवारांचे (उदाहरणार्थ: अनुकंपा तत्वावरील नियुक्ती) महामंडळाकडे जे अर्ज प्राप्त होतील त्या अर्जांची छाननी करून संबंधित परिमंडळीय अधिकाऱ्यांकडे योग्य उमेदवारांच्या शिफारसी कराव्यात व संबंधित परिमंडळीय अधिकारी यांनी नियुक्ती देऊन महामंडळाकडे प्रतिनियुक्तीवर पाठवावे. मात्र अशा कर्मचाऱ्यांना महामंडळाच्या अधिनियमातील तरतुदीनुसार प्रतिनियुक्ती भत्ता अनुज्ञेय असणार नाही.

७. अनुकंपा नियुक्ती:

अनुकंपा तत्वावरील पदे भरण्यासंदर्भात सामान्य प्रशासन विभागाच्या शासन निर्णय, दिनांक २२ ऑगस्ट, २००५, दिनांक २३ एप्रिल, २००८, दिनांक ६ डिसेंबर, २०१० व दिनांक २६ फेब्रुवारी, २०१३ अन्वये स्वयंस्पष्ट सूचना दिलेल्या आहेत. अनुकंपा तत्वावरील गट "क" व गट "ड" संवर्गातील रिक्त पदे भरण्यास संबंधित मंडळाचे अधीक्षक अभियंता हे सक्षम प्राधिकारी आहेत.

अनुकंपा नियुक्त्या ह्या सरळसेवेच्या कोट्यातील रिक्त पदांच्या उपलब्धतेवर अवलंबून असतात. त्यानुसार रिक्त पदांवर अनुकंपा प्रतिक्षासूचीवरील ज्येष्ठतेनुसार उमेदवारांना नियुक्त करणे नियुक्ती प्राधिकाऱ्यांवर बंधनकारक आहे. सामान्य प्रशासन विभागाचा शासन निर्णय, दिनांक २२ ऑगस्ट, २००५ अन्वये प्रतिवर्षी रिक्त होणाऱ्या पदांच्या ५ टक्के मर्यादेत नियुक्ती प्राधिकाऱ्यांनी अनुकंपा धारकांना नियुक्ती देण्याची तरतूद करण्यात आली आहे. सदर ५ टक्के पदे ही, प्रतिवर्षी रिक्त झालेल्या/ होणाऱ्या एकूण संवर्गाच्या आधारे गटनिहाय परिगणित करून त्याप्रमाणे भरणे अपेक्षित आहे. गट "क" व गट "ड" मधील प्रत्येक संवर्गनिहाय परिगणना करणे यथार्थ नाही.

क्षेत्रीय कार्यालयात गट "क" व गट "ड" संवर्गाची अनुकंपा प्रतिक्षासूची मंडळ कार्यालयाच्या अधिनस्त विभागनिहाय ठेवण्यात आल्याच्या अनेक तक्रारी शासनास प्राप्त झाल्या आहेत. याबाबत स्पष्ट करण्यात येते की, गट "क" व गट "ड" संवर्गाचे नियुक्ती प्राधिकारी हे अधीक्षक अभियंता असल्याने अनुकंपा प्रतिक्षासूची विभागनिहाय ठेवण्याऐवजी मंडळ स्तरावरच एकत्रित ठेवणे बंधनकारक आहे व तदनुसारच नियुक्त्या देणे अभिप्रेत आहे. त्यानुसार सर्व अधीक्षक अभियंता यांनी कार्यवाही करावी.

अनुकंपा नियुक्तीबाबत आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता उमेदवाराने न केल्याने अनेक अनुकंपा धारकांना शासन सेवेपासून वंचित रहावे लागत असल्याचे निदर्शनास आले आहे. वास्तविक कर्मचारी दिवंगत झाल्यानंतर त्याच्या कुटुंबियांना अनुकंपा योजनेबाबत शासनाच्या धोरणाबाबतची सविस्तर माहिती देऊन त्या कुटुंबातील पात्र उमेदवाराकडून आवश्यक कागदपत्रांसह विहीत कालमर्यादेत अर्ज भरून घेण्याची जबाबदारी, कर्मचारी कार्यरत असलेल्या संबंधित कार्यालयाची आहे. त्याप्रमाणे कार्यवाही होणे अपेक्षित आहे.

अनुकंपा प्रतिक्षासूचीवरील समाविष्ट एका वारसाऐवजी अन्य वारसाचे नाव अंतर्भूत करण्याची तरतूद प्रचलित शासन नियमांमध्ये नाही. तथापि, अनुकंपा तत्वावरील नियुक्तीपूर्वी प्रतिक्षासूचीवरील वारसाचे अकाली निधन झाल्यास अन्य वारसाचे नाव प्रतिक्षायामध्ये अंतर्भूत करण्यासाठी संबंधित नियुक्ती अधिकारी यांनी त्याबाबतचा परिपूर्ण प्रस्ताव शासनास सादर करावा. सदर प्रस्तावास मा. मुख्यसचिव, महाराष्ट्र शासन यांच्या अध्यक्षतेखालील वरिष्ठ सचिव समितीने मान्यता प्रदान केल्यानंतर अन्य वारसाचे नाव प्रतिक्षासूचीमध्ये अंतर्भूत करण्याबाबत वरिष्ठ सचिव समितीने दिलेल्या निर्णयानुसार संबंधित नियुक्ती प्राधिकारी यांनी योग्य ती कार्यवाही करावी.

अनुकंपा तत्वावर लिपिक-टंकलेखक पदावर नियुक्त होणाऱ्या उमेदवारांना नियुक्तीच्या दिनांकापासून सहा महिन्यांत टंकलेखनाची विहीत अर्हता धारण करणे सामान्य प्रशासन विभागाच्या शासन निर्णय, दिनांक ६ डिसेंबर, २०१० नुसार बंधनकारक आहे, अन्यथा त्यांची सेवा समाप्त करण्याची तरतूद प्रचलित शासन नियमात आहे. टंकलेखनाची व्यावसायिक परीक्षा दर वर्षी दोन वेळा आयोजित करण्यात येते. त्यामुळे अनुकंपा तत्वावर नियुक्त लिपिक-टंकलेखकांना नियुक्ती दिनांकापासून सहा महिन्यांत टंकलेखन अर्हता धारण करणे जिकीरीचे ठरत असल्याने प्रतिक्षासूचीवर असणाऱ्या उमेदवारांना प्रस्तुत शासन निर्णयातील तरतूदी अवगत करण्याची कार्यवाही संबंधित मंडळ कार्यालयाकडून करण्यात यावी.

गट "क" संवर्गाच्या अनुकंपा प्रतिक्षासूचीवर नाव समाविष्ट करताना एखाद्या उमेदवार शालांत परीक्षा उत्तीर्ण असल्यास व त्या उमेदवाराने प्रत्यक्ष नियुक्ती देतेवेळी पदवी/ पदविका प्राप्त केली असल्यास सदर उमेदवारास त्याच्या शैक्षणिक अर्हतेप्रमाणे गट "क" संवर्गातील उच्चतम पदावर (वरिष्ठ लिपिक, अनुरेखक, प्रयोगशाळा सहाय्यक, संदेशक, भांडारपाल, इत्यादी) नियुक्ती देणे अभिप्रेत आहे. तथापि, गट "ड" संवर्गाच्या अनुकंपा प्रतिक्षा सूचीवरील एखाद्या उमेदवाराने प्रत्यक्ष नियुक्तीच्यावेळी गट "क" संवर्गासाठी आवश्यक असणारी शैक्षणिक अर्हता धारण केली असली तरी त्यास गट "ड" संवर्गातच नियुक्ती देण्याची कार्यवाही करण्यात यावी.

८. प्रकल्पग्रस्त संवर्गातील पदे भरणे.

सामान्य प्रशासन विभाग, शासन निर्णय, दिनांक २७ ऑक्टोबर, २००९ अन्वये प्रकल्पग्रस्त उमेदवारांच्या नियुक्त्या जाहीराती शिवाय व सेवाप्रवेश अर्हता व गुणवत्ता डावलून करता येणार नसल्याचे स्पष्ट केले आहे. त्यानुसार प्रकल्पग्रस्त उमेदवारांच्या नियुक्त्या सरळसेवेच्या ५ टक्के आरक्षित पदांवर संबंधित पदांच्या सेवाप्रवेश नियमानुसार उमेदवारांची पात्रता तपासून स्पर्धा परीक्षेद्वारे गुणवत्तेनुसार करण्यात याव्यात.

९. स्वातंत्र्यसैनिकांच्या नामनिर्देशित पाल्यांना नियुक्ती देण्याबाबत:

शासन सेवेत स्वातंत्र्यसैनिकांच्या नामनिर्देशित पाल्यांना प्राधान्य देण्याचे धोरण आहे. स्वातंत्र्य सैनिकांच्या नामनिर्देशित व्यक्तीस वयोमर्यादेत सवलत व प्राथम्यक्रम या सवलती देण्यात आलेल्या आहेत. शासन परिपत्रक, दिनांक २५ ऑक्टोबर, २००५ मधील तरतूदीनुसार गुणवत्ता यादीमध्ये जर एकापेक्षा जास्त उमेदवार एकाच क्रमांकावर असतील तर पसंती क्रमांकाच्या प्राथम्यानुसार उमेदवाराची निवड करावयाची आहे. स्वातंत्र्य सैनिकांच्या नामनिर्देशित व्यक्तीस थेट नियुक्ती देता येत नाही. त्याची निवड पदभरतीची जाहिरात सर्व प्रसार माध्यमांतून देऊन स्पर्धात्मक परीक्षेतून होणे आवश्यक आहे.

शैक्षणिक अर्हता शिथिल करण्याची दिलेली सवलत स्वातंत्र्य सैनिकांच्या नामनिर्देशित व्यक्तीसाठी अनुज्ञेय नाही.

१०. अपंग कर्मचार्यांबाबत:

अपंग प्रवर्गातील पदे भरण्यासंदर्भात अपंग व्यक्ती (समान संधी, संपूर्ण सहभाग व हक्काचे संरक्षण) अधिनियम १९९५ नुसार शासन सेवेतील पदांवर शारीरिकदृष्ट्या अपंगांसाठी आरक्षण ठेवण्याबाबतची कार्यवाही विहित करून दिलेल्या कार्यपद्धतीनुसार अपंग हा स्वतंत्र प्रवर्ग असून त्याची अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, खुला प्रवर्ग इत्यादी जात प्रवर्गांमध्ये वर्गवारी होत नाही असे स्पष्ट केलेले आहे. त्यानुसार अपंगांची आरक्षित पदे सरळसेवेने भरताना ती सामाजिक प्रवर्गात न दर्शविता ती स्वतंत्रपणे दर्शविण्यात येऊन अपंगांची पद भरती करण्याची कार्यवाही करावी. मात्र निवड झालेल्या उमेदवारांना ते सामाजिक प्रवर्गात असतील तर त्याच प्रवर्गात आरक्षण म्हणून सामावून घ्यावे. त्याचप्रमाणे या संदर्भात जलसंपदा विभागाच्या पत्र क्रमांक संकीर्ण २०११/ (८५/२०११)/आ. (संनि) दिनांक १२ मे, २०११ च्या सोबत जोडलेल्या सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाच्या विविध परिपत्रकांमधील सूचनांचे काटकोरपणे पालन करावे. अपंग प्रवर्ग वगळता उर्वरित माजी सैनिक, प्रकल्पग्रस्त, भूकंपग्रस्त, महिला इत्यादी समांतर आरक्षणाबाबत मात्र सामान्य प्रशासन विभाग शासन परिपत्रक दिनांक १६ मार्च, १९९९ मध्ये नमूद केलेल्या कार्यपद्धतीनुसारच कार्यवाही करण्यात यावी.

११. गट "क" व गट "ड" मधील कर्मचार्यांच्या बदल्या:

महाराष्ट्र राज्य शासकीय कर्मचार्यांच्या बदल्यांचे विनियमन आणि शासकीय कर्तव्ये पार पाडताना होणाऱ्या विलंबास प्रतिबंध अधिनियम २००५ अन्वये गट "क" व गट "ड" संवर्गातील कर्मचार्यांबाबत शासनाने बदली धोरण जाहीर केले आहे. तथापि, सदर विनियमातील तरतुदींचे पालन अनेक कार्यालये करीत नसल्याचे व क्षेत्रीय कार्यालयातील गट "क" व गट "ड" मधील कर्मचारी हे २५-३० वर्षांपासून एकाच मुख्यालयात कार्यरत असल्याच्या अनेक तक्रारी शासनास प्राप्त झालेल्या आहेत. त्यामुळे शासनाच्या प्रचलित धोरणांनुसार एकाच ठिकाणी सहा वर्षांहून अधिक कालावधीपासून कार्यरत असणाऱ्या कर्मचार्यांची बदली करताना त्याच्या मुख्यालयात बदल करणे अभिप्रेत आहे. सर्वसाधारणपणे नियतकालिक बदल्या ह्या दरवर्षी एप्रिल व मे महिन्यांतच करणे क्रमप्राप्त आहे.

गट "क" संवर्गातील कर्मचार्यांची एकाच कार्यालयात तीन वर्षे सेवा पूर्ण झाल्यानंतर अथवा सेवानिवृत्ती/ पदोन्नती/ राजीनामा/ पदावनती/ पुनर्स्थापन यामुळे किंवा बदलीचे परिणाम स्वरूप रिक्त झालेल्या पदांवर आवश्यकतेनुसार मंडळांतर्गत अन्यत्र बदली करण्याची कार्यवाही संबंधित अधीक्षक अभियंता यांनी करावी. बदली अधिनियम २००५ मधील तरतुदींनुसार एकाच मंडळ कार्यालयात सहा वर्षे सेवा पूर्ण झालेल्या कर्मचार्यांची माहिती सर्व अधीक्षक अभियंता यांनी संबंधित परिमंडळास कोणत्याही परिस्थितीत माहे एप्रिल अखेर सादर करावी. मंडळांकडून प्राप्त झालेल्या बदलीपात्र कर्मचार्यांच्या नियतकालिक बदल्या करताना परिमंडळ हे प्रमाण धरून संबंधित अधीक्षक अभियंता तथा परिमंडळीय अधिकारी यांनी त्यांना विहित करून दिलेल्या मर्यादेतच, बदली अधिनियम २००५ व सुधारीत २००७ मधील तरतुदींनुसार परिमंडळांतर्गत अधिनस्त कार्यालयात बदल्या कराव्यात.

गट "क" संवर्गातील कर्मचार्यांची अपवादात्मक परिस्थितीमध्ये परिमंडळाबाहेर/ मंडळाबाहेर मुदतपूर्व बदली करणे आवश्यक असल्यास त्याबाबत कारणमिमांसेसह व ठोस समर्थन देऊन परिपूर्ण प्रस्ताव शासनास सादर करण्यात यावा. शासनाच्या पूर्व मान्यतेशिवाय कोणत्याही परिस्थितीत अनियतकालिक बदल्या करण्यात येऊ नयेत. शासनाच्या पूर्व मान्यतेशिवाय करण्यात आलेल्या अनियतकालिक बदल्यांसंदर्भात संबंधित विभागप्रमुख यांचेवर जबाबदारी निश्चित करून त्यांचे विरुद्ध शासनाच्या प्रचलित नियमांनुसार शिस्तभंगविषयक कारवाई करण्यात येईल याची नोंद घ्यावी.

१२. परिमंडळीय अधिकाऱ्यांना माहिती उपलब्ध करून देण्याबाबत:

शासनाच्या वतीने परिमंडळीय स्तरावरील अधीक्षक अभियंता हे सनियंत्रण व समन्वयन अधिकारी म्हणून कार्यरत आहेत. शासनाने परिमंडळामार्फत मागविलेली विधीमंडळ, न्यायालयीन, लोकआयुक्त, एच-२०१ -३३

वैधानिक आयोग, रिक्त पदे, इत्यादी संदर्भातील माहिती सर्व कार्यकारी संचालक, महासंचालक, मुख्य अभियंता, अधीक्षक अभियंता यांनी संबंधित परिमंडळ कार्यालयास विहीत कालमर्यादेत उपलब्ध करून देणे बंधनकारक आहे. मात्र शासन स्तरावरून मागविण्यात आलेली माहिती क्षेत्रीय कार्यालयाकडून परिमंडळास विहीत कालमर्यादेत उपलब्ध होत नसल्याने विभागाची संकलित माहिती सादर करण्यास विलंब लागतो. शासन स्तरावरून मागविण्यात आलेली माहिती परिमंडळास उपलब्ध करून देण्यास टाळाटाळ करीत असल्यास किंवा आपली जबाबदारी पार पाडण्यास असमर्थ आढळून आल्यास संबंधित अधिकाऱ्यांच्या गोपनीय अहवालात नोंद घेण्यात येईल, असे दिनांक २३ मे, २००३ च्या परिपत्रकामध्ये नमूद केले आहे. त्यामुळे यापुढे शासनास अपेक्षित माहिती एखादा क्षेत्रीय अधिकारी उपलब्ध करून देत नसल्याबाबत परिमंडळाने शासनास कळविल्यास त्याची गंभीर दखल घेण्यात येईल. सबब, सर्व कार्यकारी संचालक, मुख्य अभियंता, अधीक्षक अभियंता, कार्यकारी अभियंता यांनी परिमंडळीय कार्यालयांना आवश्यक ते सर्व सहकार्य करण्याची दक्षता घ्यावी, अन्यथा दिनांक २३ मे, २००३ च्या परिपत्रकानुसार कारवाई करणे भाग पडेल.

१३. खेळाडूंकरीता आरक्षणाबाबतची कार्यवाही:

अत्युच्च गुणवत्ता धारक खेळाडूंकरीता शासकीय, निमशासकीय व इतर क्षेत्रात नामनिर्देशनाने भरण्यात येणाऱ्या पदांपैकी पाच टक्के पदे शालेय शिक्षण व क्रिडा विभाग शासन निर्णय दिनांक ३० एप्रिल, २००५ अन्वये आरक्षित करण्यात आली आहेत. याबाबत सुधारित शालेय शिक्षण व क्रिडा विभाग, शासन निर्णय दिनांक ६ मे, २००८ रोजी निर्गमित करण्यात आला आहे त्यानुसार कार्यवाही करण्यात यावी.

१४. न्यायालयीन प्रकरणांबाबत:

जलसंपदा विभागाच्या अखत्यारीतील गट "क" व गट "ड" मधील कार्यरत/ सेवानिवृत्त/ मृत कर्मचाऱ्यांच्या सेवाविषयक बाबींच्या संदर्भात न्यायालयीन प्रकरणांमध्ये प्रधान सचिव/ सचिव, जलसंपदा विभाग, महाराष्ट्र शासन यांना प्रतिवादी क्रमांक एक करण्यात येते. तथापि, बऱ्याच वेळा सदर अर्ज/ याचिकेची प्रत शासनास प्राप्त होत नसल्याने न्यायालयीन प्रकरण शासनास ज्ञात होत नाही. त्यामुळे मा.न्यायालयाकडून/ न्यायाधिकरणाकडून संबंधित अर्जदाराने दाखल केलेल्या याचिकेची प्रत प्राप्त होताच सदर न्यायालयीन प्रकरण हाताळण्यासाठी अधीक्षक अभियंता यांनी त्वरीत आपल्या अधिनस्त सक्षम प्राधिकाऱ्याची नेमणूक करावी. नियुक्त सक्षम प्राधिकारी यांनी याचिकेच्या अनुषंगाने सादरकर्ता अधिकारी, मा.महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण/ सहाय्यक शासकीय अभियोक्ता, मा. उच्च न्यायालय यांच्या सल्ल्याने परिच्छेद निहाय उत्तरे तात्काळ तयार करून घ्यावीत. परिच्छेद निहाय उत्तरे तयार करताना शासनाच्या प्रचलित शासन निर्णय/ परिपत्रके/ मार्गदर्शक तत्वे इत्यादींचा यथायोग्य विचार करून शासनाच्या हिताचे रक्षण होईल याची दक्षता घ्यावी. तसेच न्यायालयीन प्रकरणी परिच्छेद निहाय उत्तरे मूळ याचिकेच्या प्रतीसह शासन मान्यतेसाठी सादर करावीत. शासन मान्यता मिळाल्यानंतरच शपथपत्र तयार करून मा. न्यायालयात/ न्यायाधिकरणात विहीत कालमर्यादेत सादर करण्याची दक्षता सक्षम प्राधिकाऱ्यांनी घ्यावी. काही अडचणीस्तव विहीत कालमर्यादेत शपथपत्र दाखल करणे शक्य नसल्यास मा. न्यायालय/ न्यायाधिकरणाकडून आवश्यकतेप्रमाणे मुदतवाढ घेण्यात यावी. तसेच, न्यायालयीन प्रकरणी वेळोवेळी होणाऱ्या सुनावणी दरम्यान प्रकरणाच्या प्रगतीबाबत शासनास तात्काळ अवगत करण्यात यावे.

अनेकवेळा अवमान याचिकेत प्रधान सचिव / सचिव (जलसंपदा) हे नावानिशी प्रतिवादी क्रमांक एक असतात. गट "क" व गट "ड" संवर्गातील कर्मचाऱ्यांच्या आस्थापना विषयक बाबी हा विषय प्रधान सचिव/ सचिव (लाक्षेवि) यांच्याशी संबंधित आहे. त्यामुळे जर अवमान याचिकेत अर्जदाराने प्रधान सचिव/ सचिव (जलसंपदा) यांना प्रतिवादी क्रमांक एक केले असल्याचे आढळून आल्यास प्रथमतः प्रधान सचिव/ सचिव (जलसंपदा) यांचे ऐवजी प्रधान सचिव/ सचिव (लाक्षेवि) यांना प्रतिवादी करण्याबाबतची आवश्यक ती कार्यवाही संबंधित सक्षम प्राधिकाऱ्यांनी तात्काळ करावी.

प्रत्येक न्यायालयीन प्रकरणात उपरोक्त प्रमाणे विहीत कालमर्यादेत उचित कार्यवाही करण्याची जबाबदारी संबंधित अधीक्षक अभियंता, यांची असल्याने त्या प्रमाण कार्यवाही न झाल्यास/ आकस्मिकता उद्भवल्यास त्यास पूर्णपणे संबंधित अधीक्षक अभियंता यांना जबाबदार धरण्यात येईल.

१५. गट "क" व गट "ड" मधील कर्मचाऱ्यांच्या अनधिकृत अनुपस्थितीबाबत:

शासन प्रचलित नियमांनुसार कार्यवाही करता क्षेत्रीय कार्यालयांकडून गट "क" व गट "ड" मधील कर्मचाऱ्यांच्या अनधिकृत अनुपस्थितीबाबत प्रस्ताव शासन मान्यतेसाठी सादर करण्यात येतात. कर्मचाऱ्यांच्या वारंवार अनधिकृत गैरहजर राहण्याच्या प्रवृत्तीस आळा घालण्याबाबत व रजेचे प्रस्ताव शासनास पाठविताना विचारात घ्यावयाच्या मुद्यांबाबत दिनांक १० सप्टेंबर, २००२ च्या शासन परिपत्रकान्वये स्वयंस्पष्ट सूचना देण्यात आल्या आहेत.

अनधिकृतपणे गैरहजर राहणाऱ्या कर्मचाऱ्यांवर वेळीच कार्यवाही करण्याबाबत शासन निर्णय, वित्त विभाग दिनांक २३ ऑगस्ट, २००५ व दिनांक १५ सप्टेंबर, २००५ अन्वये आदेश निर्गमित करण्यात आले आहेत.

शासन निर्णय वित्त विभाग दिनांक २३ ऑगस्ट, २००५ परिशिष्ट-१ (ब) नुसार वैद्यकीय कारणाव्यतिरिक्त कर्मचारी रजेशिवाय अनुपस्थित राहिला असेल आणि जर कर्मचाऱ्याची अनुपस्थिती समर्थनीय नसेल तर त्याच्या विरुद्ध शिस्तभंगविषयक कारवाई सुरु करण्यात यावी, रजेशिवाय अनुपस्थित राहिल्याचा कालावधी कोणत्याही सेवा प्रयोजनार्थ (निवृत्तीवेतनविषयक लाभासह) ग्राह्य धरण्यात येऊ नये व तशी स्पष्ट नोंद सेवा पुस्तकात घेण्यात यावी, रजेशिवाय अनुपस्थित राहिल्याबद्दल संबंधित कर्मचाऱ्याविरुद्ध वेळीच शिस्तभंगाची कारवाई न केलेल्या सक्षम प्राधिकाऱ्यावर या संबंधातील जबाबदारी निश्चित करण्यात यावी, असे स्पष्ट आदेश देण्यात आले आहेत.

तसेच जे कर्मचारी कारणाशिवाय किंवा अल्प कालांतराने वैद्यकीय प्रमाणपत्र सादर करून कार्यालयात अनुपस्थित असतील/ राहतील त्यांना महाराष्ट्र नागरी सेवा (रजा) नियम १९८१ मधील नियम ३२, नियम ४० आणि नियम ४१ अनुसार वैद्यकीय मंडळासमोर तातडीने उपस्थित राहण्यास सांगण्यात यावे. वैद्यकीय मंडळाने सेवेत रुजू होण्यास पात्र असल्याबाबतचे प्रमाणपत्र दिल्यानंतरही जर संबंधित कर्मचारी सेवेत रुजू होत नसेल किंवा संबंधित कर्मचारी वैद्यकीय मंडळासमोर उपस्थित राहत नसेल तर संबंधित कर्मचाऱ्याविरुद्ध महाराष्ट्र नागरी सेवा (शिस्त व अपिल) नियम, १९७९ अंतर्गत शिस्तभंगाची कारवाई करावी आणि तशी कारवाई विहीत कालावधीत न करणाऱ्या सक्षम प्राधिकाऱ्यावर या संबंधातील जबाबदारी निश्चित करावी हे तत्व नियमांना अभिप्रेत आहे.

उपरोक्त नियमांच्या अनुषंगाने कार्यवाही करून त्यानंतरच गट "क" व गट "ड" मधील कर्मचाऱ्यांच्या अनधिकृत अनुपस्थितीबाबत स्वयंस्पष्ट प्रस्ताव शासन मान्यतेसाठी सादर करणे अभिप्रेत असताना अनेक मंडळ कार्यालयांकडून त्रोटक प्रस्ताव शासनास सादर केला जातो. त्यामुळे शासनाचा व संबंधित कार्यालयाचा कालापव्यय होतो. तदनुषंगाने शासनास प्रस्ताव पाठविताना उपरोक्त नमूद केलेल्या प्रचलित शासन नियमानुसार प्रकरण तपासले आहे किंवा कसे याबाबतची खात्री अधीक्षक अभियंता यांनी करूनच शासनास परिपूर्ण प्रस्ताव सादर करण्याची दक्षता घ्यावी.

१६. समावेशन:

पदभरतीपूर्वी ज्या मंडळ कार्यालयाकडे सुधारित आकृतीबंधानुसार अतिरिक्त कर्मचारी ठरविण्यात येत आहेत व येणार आहेत ती कार्यवाही शासन निर्णय, वित्त विभाग, दिनांक १० सप्टेंबर, २००१ अन्वये निश्चित करण्यात आलेल्या धोरणांनुसार करणे आवश्यक आहे. त्यानुसार ज्या मंडळ कार्यालयामध्ये अतिरिक्त कर्मचारी म्हणून घोषित केलेली आहेत त्यांची नावे परिमंडळ कार्यालयाला संबंधित मंडळ कार्यालयाने तात्काळ कळविणे बंधनकारक आहे. तसेच, ज्या मंडळ कार्यालयाकडे रिक्त पदे आहेत अशा मंडळ कार्यालयाने देखील रिक्त पदांचा तपशील परिमंडळ कार्यालयाला कळविणे आवश्यक आहे. परिमंडळाने

अतिरिक्त ठरलेल्या कर्मचाऱ्यांची ज्या मंडळाकडे रिक्त पदे आहेत त्या पदांची वेतनश्रेणी व कामाचे स्वरूप विचारात घेऊन समकक्ष पदांवर समावेशन करण्यावरिता शिफारस करावी. त्यानंतर संबंधित मंडळाने सदर कर्मचाऱ्यांच्या नियुक्तीचे सविस्तर आदेश निर्गमित करावेत. तदनंतर ज्या कर्मचाऱ्यांचे रिक्त पदांअभावी समावेशन करणे शक्य होणार नाही अशा सेवाज्येष्ठतेनुसार कनिष्ठतम कर्मचाऱ्यांची यादी व विहीत प्रपत्र ३ मधील माहिती प्रवर्गासह परिमंडळ कार्यालयाने संबंधित विभागीय आयुक्त व शासनाकडे तात्काळ सादर करावी.

१७. सुधारित आकृतीबंधामुळे नव्याने निर्माण झालेल्या वाढीव पदांबाबत:

शासन निर्णय, पाटबंधारे विभाग, दिनांक ११ जुलै, २००१ व दिनांक ६ फेब्रुवारी, २००३ अन्वये निश्चित केलेल्या सुधारित आकृतीबंधातील प्रपत्र ब मध्ये सिंचन व्यवस्थापन कार्यप्रकारासाठी जी पदे नव्याने मंजूर झालेली आहेत, अशा वाढीव पदांवर शासनाच्या मान्यतेच्या नियुक्ती देऊ नये अशा सूचना शासन निर्णय, पाटबंधारे विभाग दिनांक ११ जुलै, २००१ व दिनांक १० ऑगस्ट, २००४ च्या शासन पत्रान्वये देण्यात आल्या आहेत. तथापि, ही पदे जलसंपदा विभागासाठी एकूण मंजूर ४५२९७ पदांमध्ये समाविष्ट नसल्यामुळे सदर आकृतीबंधानुसार नव्याने मंजूर अतिरिक्त (वाढीव) पदांची आवश्यकता लक्षात घेऊन सदर पदांची कर्तव्ये ही रुपांतरीत अस्थायी आस्थापनेवरील कार्यरत असलेल्या कर्मचाऱ्यांकडून करून घ्यावीत. त्यासाठी नव्याने नेमणुका करू नयेत. सदर पदांचे काम करणारा रुपांतरीत अस्थायी आस्थापनेवरील कर्मचारी सेवानिवृत्त झाल्यानंतर इतर रुपांतरीत अस्थायी आस्थापनेवरील कर्मचारी उपलब्ध नसल्यास सदर पद नियमित नियुक्तीने अथवा अर्हता प्राप्त कर्मचाऱ्यांमधून समावेशनाने भरण्यासाठी पदनिर्मितीच्या प्रस्तावास शासन निर्णय, वित्त विभाग दिनांक १० सप्टेंबर, २००१ मधील निर्देशानुसार संबंधित मंडळ कार्यालयाने, शासन स्तरावरील संबंधित प्रकल्प कार्यासन व आस्थापना (प्रशिक्षण) यांच्याकडून मान्यता घ्यावी. त्यास शासनाची मान्यता मिळाल्यानंतरच सदर पदांवर नियमित नियुक्ती/ समावेशनाने नियुक्ती करण्याबाबत सक्षम प्राधिकार्याने आवश्यक ती पुढील कार्यवाही करावी. उपरोक्तप्रमाणे सुधारित आकृतीबंधामध्ये नव्याने मंजूर झालेली वाढीव पदे ही विभागासाठी एकूण मंजूर ४५२९७ पदांमध्ये समाविष्ट नसल्यामुळे सदर पदे आपोआप निर्माण झाली असे समजून भरण्यात येऊ नयेत.

सर्व क्षेत्रीय कार्यालयांना सूचित करण्यात येते की, सदर परिपत्रकातील सूचना व मार्गदर्शक तत्वे यांचे काटेकोरपणे पालन करावे. तसेच, गट "क" व गट "ड" संवर्गातील कर्मचाऱ्यांच्या सेवा विषयक बाबींबाबत भविष्यात सामान्य प्रशासन विभाग, वित्त विभाग, विधी व न्याय विभाग यांच्याकडून वेळोवेळी निर्गमित होणारे शासन निर्णय/ परिपत्रके यांना प्राधान्य देण्यात येऊन सदर शासन निर्णय/ परिपत्रकांमधील तरतूदींचे देखील काटेकोरपणे पालन होईल याची दक्षता घेण्यात यावी.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक २०१३०३२११४१२५६९५२७ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नावाने.

(अतुल कोंदे)

उपसचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

मा. राज्यपालांचे सचिव,

मा. मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव,

मा. उपमुख्यमंत्र्यांचे सचिव,

मा. मंत्री, जलसंपदा (कृष्णा खोरे पाटबंधारे विकास महामंडळ वगळून) यांचे खाजगी सचिव,

मा. मंत्री, जलसंपदा (कृष्णा खोरे पाटबंधारे विकास महामंडळ) यांचे खाजगी सचिव,
 मा. राज्यमंत्री, जलसंपदा यांचे खाजगी सचिव,
 मा. राज्यमंत्री, लाभक्षेत्र विकास, यांचे खाजगी सचिव,
 प्रधान सचिव, जलसंपदा विभाग, यांचे स्वीय सहाय्यक,
 प्रधान सचिव, लाभक्षेत्र विकास, जलसंपदा विभाग, यांचे स्वीय सहाय्यक,
 सर्व कार्यकारी संचालक, जलसंपदा विभाग,
 सर्व मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग,
 सर्व अधीक्षक अभियंता, जलसंपदा विभाग,
 सर्व कार्यकारी अभियंता, जलसंपदा विभाग,
 कक्ष अधिकारी, आ.तांत्रिक, लाक्षेवि (आ.), आ. (प्रशि), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
 प्रत,
 आ. अतांत्रिक संग्रहार्थ
